

Musik i Uppland 30 september 2021

Flöjter och fågelsång

Uppsala Kammarorkester

Olari Elts, dirigent

Lucie Horsch, blockflöjter

Foto: Dana van Leeuwen

**MU
SIK**
I UPPLAND

Program

Erkki-Sven Tüür
f. 1959

Crystallisatio I för tre flöjter, klockspel och stråkar

Erkki-Sven Tüür

Whistles and Whispers from Uluru

Antonio Vivaldi
1678-1741

Konsert för sopranblockflöjt G-dur RV 443
Allegro
Largo
Allegro molto

PAUS

Joseph Haydn
1732-1809

March for the Royal Society of Musicians

Joseph Haydn

Symfoni nr 104 D-dur "London"
Adagio - Allegro
Andante
Menuetto - Trio
Finale: Spiritoso

Konserten beräknas pågå till ca 20.50

Uppsala Kammarorkester

Violin 1

Brusk Zanganeh, *koncertmästare*
Nils-Erik Sparf
Katarina Edvardsson
Dag Alin
Anders Lagerqvist
Karin Liljenberg

Violin 2

Elin Emtell Rubinsztejn
Catharina Ericsson
Anna Kroeker
Christina Gustavsson Hamberg
Gabriele Freese

Viola

Ylva-Li Zilliacus
Matilda Brunström
Jörgen Sandlund
Olof Ander

Violoncell

Per Nyström
Louise Agnani
Sara Wijk

Kontrabas

Barbro Lennstam
Eric Francett

Flöjt

Hanna Gustafsson
Jill Widén
Kristina Ålåker

Oboe

Malin Klingborg
Jenny Hülphers

Klarinett

Lena Jonhäll
Jan-Erik Alm

Fagott

Sven Aarflot
Gillian Horn

Horn

Orvar Johansson
Trine Bjerke

Trumpet

Bengt Fagerström
Paul Hägglöf

Pukor

Christer Ferngren

Klockspel

Martin Larsson

Cembalo

Björn Gäfvert

Teknik: Mikael Lindqvist. Ljud: Per Monneo, Taste of Sound

Olari Elts, dirigent

Estnische Olari Elts har dirigerat många av världens mest framstående orkestrar och är känd för att skapa sammanhållna och genomtänkta program. Olari gästade Uppsala Kammarorkester senast i november 2018, även då med ett program innehållande musik av landsmannen Erkki-Sven Tüür. Han har bland annat gästat orkestrar som Rotterdam Philharmonic, BBC Symphony, Orchestra National de France, Budapest Festival Orchestra, Seattle Symphony, Yomiuri Nippon Symphony och Melbourne Symphony Orchestra.

Olari har spelat in ett antal hyllade skivor med bland annat musik av de estniska tonsättarna Heino Eller och Erkki-Sven Tüür, samt musik av Brahms, Borgström och Sjostakovitj.

Olari är konstnärlig ledare för Kymi Sinfonietta i Finland och från och med säsongen 20/21 konstnärlig ledare och chefsdirigent för Estlands Nationella Symfoniorkester. Tidigare har han haft uppdrag som förste dirigent med Helsinki Philharmonic, Orchestre de Bretagne och Schottish Chamber Orchestra. Olari Elts är också grundare av den nutida musikensembeln - NYXD Ensemble.

Lucie Horsch, blockflöjter

Endast 22 år gammal är Lucie Horsch från Nederländerna mycket efterfrågad som solist både i sitt hemland och internationellt. Lucie började spela blockflöjt som femåring och hon gjorde sitt första framträdande i TV bara fyra år senare, då hon framförde Brahms Hungarian Dance No 5. Som elvaåring inledde hon sina studier på Sweelinck Academie vid Amsterdam Conservatory och 2016 tilldelades hon det högt ansedda Concertgebouw Young Talent Award och i juni 2020 det mycket prestigefulla Dutch Music Award.

Lucie har arbetat med orkestrar som Hong Kong Philharmonic Orchestra, Macedonian Philharmonic Orchestra och Los Angeles Chamber Orchestra. Hon har även turnerat tillsammans med the Academy of Ancient Music med framträdanden på bland annat the Barbican i London, Muziekgebouw i Amsterdam och De Doelen i Rotterdam. Lucie ingår i en duo tillsammans med lutspelaren Thomas Dunford och de har tillsammans spelat på en rad konserter runt om i Europa, och i februari 2020 framträdde de på Wigmore Hall i London.

Det finns ett flertal prisade inspelningar med Lucie. Hennes debutskiva från 2017 med musik av Vivaldi erhöll Edison Klassiek Award och hennes andra skiva Baroque Journey nådde första plats på den klassiska listan i Storbritannien och tilldelades OPUS KLASSIK prize i Tyskland 2019.

Tüür, Vivaldi och Haydn

Erkki-Sven Tüür studerade flöjt, slagverk och komposition vid konservatoriet i Tallinn. Hans musikaliska intressen var mångfaceterade, grupper som King Crimson eller Yes fascinerade honom lika mycket som till exempel den amerikanske tonsättaren John Adams. Så blev det dags att ta sig an ett eget band: Från 1979 till 1983 spelade han flöjt och Moog-syntar, sjöng och komponerade i rockgruppen In Spe där hustrun Anne var pianist och gitarrist. In Spe var huvudsakligen en instrumentalgrupp, till viss nytta för att hålla sig under den sovjetiska radarn. Man införlivade gärna element från renässans- och barockmusik. Samtidigt komponerade den unge rockstjärnan teatermusik och studerade elektronisk musik i Darmstadt. Skjortan började kännas lite trång i In Spe, all musik som lockade honom kunde ändå inte riktigt omfattas där.

Bara fem år efter examen från konservatoriet i Tallinn var han själv en av dess lärare, och nu började hans kompositioner också efterfrågas i omvärlden. Snart var Tüür en av Estlands mest spelade tonsättare, han kunde sluta undervisa och ägna sig åt skapandet på heltid. Verklistan omfattar bland annat nio symfonier, elva solokonsalter, musik för stråkorkester och olika kammarensembler samt operan *Wallenberg* från 2001, om Raoul med samma efternamn.

Tüür har ett hus på ön Hiiumaa i Östersjön, tjugotvå kilometer från det estniska fastlandet. I en intervju uttryckte han oro över hur länge en sådan ö kan existera: "Vintrar är inte längre vintrar, somrar är inte längre somrar". *Whistles and Whispers from Uluru* för olika blockflöjter och stråkar skrevs på ön, och tonsättaren har beskrivit hur fågelsång och den nordiska vårens grönska omgav honom. Ändå dök bilder av den mystiska monoliten Uluru (Ayers Rock) i Australien

hela tiden upp i tankarna, i ständigt varierande belysning och omgivningar. Därav den speciella titeln.

Crystallisatio för tvärflöjter, klockspel och stråkar är ett exempel på tonsättarens fascinerande mix av minimalism och tolvtonsteknik. Någon recensent associerade här till Olivier Messiaen, men Tüür är naturligtvis sin alldeles egen man.

Antonio Vivaldi tillhör raden av konstnärer av alla slag som efter ett liv med stort inflytande på samtida kolleger, betydande popularitet och dito inkomster, ändå till sist dör utfattig och därtill snart faller i en allt djupare glömska. Det var först under början av förra seklet som musikforskarna började återupptäcka Vivaldi ordentligt, och så sakteliga trädde en av konstmusikens stora hitmakare fram för sin publik igen.

Den sprudlande konserten för flautino (liten flöjt) som bär nummer RV443 komponerades någonstans runt 1728-29. Den tillhör, i hård konkurrens, numera de mest älskade pärlorna av Vivaldi. Barockepokens flautino var släkt med blockflöjten, men då tonsättaren Francesco Malipiero på 1950-talet färdigställde den första tryckta utgåvan av konserten betraktade han den som en konsert för piccolaflöjt. Så brukade den länge framföras, men pendeln har svängt igen och idag verkar det vanligaste vara att framföra den med blockflöjt. På den minst sagt virtuosa inledningen följer ett oemotståndligt, drömskt largo, sedan en alltmer studsande, kvittrande och bländande final.

Det finns en rätt svag men kanske inte alldeles ointressant koppling mellan Vivaldi och Joseph Haydn. De har haft representanter för samma släkt som arbetsgivare, beskyddare av stor betydelse för båda tonsättarna.

Greve Wenzel (eller Venceslav) von Morzin anställde Vivaldi som hovtonsättare, bland annat har självaste *De fyra årstiderna* tillägnats honom. I slutet av 1750-talet fick Haydn sitt första fasta musikerjobb, som kompositör och kapellmästare hos en senare greve Morzin på ett slott i Lukavec nära Pilsen, i dagens Tjeckien. Olika uppfattningar råder om huruvida det var Karl Joseph Franz von Morzin eller fadern Ferdinand Maximilian Franz som anställde honom. I alla fall skrev Haydn sina tidiga symfonier där, inklusive den i D-dur som han själv kallade för nr 1. Från denna första hoppar vi nu snabbt till den sista. *Symfoni nr 104 i D-dur* från 1795, den sista av de så kallade Londonsymfonierna som även i sig fått tillnamnet *Londonsymfonin*, blev också hans sista verk i genren och därmed den värdiga kronan på en makalös symfonisk gärning.

Det krävdes flera idoga försök att locka Haydn till England, men då han till sist gav med sig och i slutet av 1790 följde den tyska violinisten, dirigenten och impressarion Johann Salomon på den första resan till öriket skulle det visa sig att stora framgångar väntade. Sällan har en tonsättare i sin egen tid blivit så firad, uppskattad och rimligt väslavlönad som Haydn kom att bli. Redan i juli 1791 promoverades Haydn till hedersdoktor vid universitetet i Oxford, en ovanlig ära för en utlänning. Salomon kände väl till Haydns storhet som symfoniker och han såg till att tonsättaren snart var ett namn på allas läppar, så populär att det blev lite för mycket för honom. Det jämfört med Wien så dynamiska London krävde ständigt nya mästerverk till Salomons konsertserier i Hanover Square Rooms. "*Inte en enda dag är jag fri från arbete, jag kommer att tacka Herren då jag kan lämna London*", klagade Haydn i ett brev 1792.

Han var naturligtvis också en eftersökt hedersgäst överallt, till exempel vid den årliga högtidsmiddagen hos The Royal Society of Musicians, en anrik sammanslutning till förmån för musiker som blivit invalidiserade eller på annat sätt fått ekonomiska problem. Han gjorde sin plikt för ett sådant tillfälle, en tidigare marsch för prinsen av Wales kompletterades med stråkstämmor och blev till *March for the Royal Society of Musicians*.

Haydn återvände till Wien, men snart saknade han trots allt Londons musikliv, de många beundrarna och kanske inkomsterna. Reste 1793, och nu komponerades den sista hälften av Londonsymfonierna på drygt ett år. Nr 104 "handlar" knappast om London, men kan väl sägas spegla tonsättarens positiva känslor för en stimulerande urban miljö. Det är musik som ömsom underhåller, skakar om och som i sin tids anda skänker oss upplysning. Inga drag av avsked, den livsbejakande känslan är lika stark som i den första symfonin nästan 40 år tidigare. Som i många av sina symfonier använder Haydn sig av folkmusikalisk inspiration i finalen, vars huvudtema har identifierats som den kroatiska visan *Oj Jelena*. Det har också sagts att Londons gatuförsäljares utrop under 1700-talet skulle ha råkat likna denna sång som tonsättaren troligen hört i sin gamla hemort Eisenstadt. Londonpubliken, kritikererna och kanske Haydn själv, menade hur som helst efter uruppförandet att genren nog inte kunde utvecklas vidare.

Premiären ägde förmodligen rum den 4 maj 1795 på King's Theatre vid Haymarket, som del av en berömd och omfattande konsert till förmån för tonsättaren. "Jag tjänade 4000 gulden ikväll. Något sådant är bara möjligt i England", skrev han hem till Wien.

Lucie Horsch tar blockflöjten till nya höjder

Uppmärksam och hyllad för sitt genuina och övertygande blockflöjtsspel. Nu står Lucie Horsch, det unga stjärnskottet från Amsterdam, för första gången på scen i Sverige och spelar med Uppsala Kammarorkester.

- Jag bara älskar klangen av blockflöjten! Tonen är så vacker, så känslig, säger Lucie Horsch. Kontakten med instrumentet är så direkt. Det är lite som att sjunga.

Den 22-åriga holländskan har gjort en imponerande karriär, och har redan spelat med många framstående orkestrar världen över. Dessutom, som första blockflöjtist någonsin, har hon skrivit kontrakt med skivbolaget Decca, och släppt två skivor med barockmusik.

Till vardags varvar Lucie Horsch fortsatta studier på konservatoriet i Amsterdam med spelningar världen över. Född i en musikerfamilj, där båda föräldrarna är professionella cellister, har Lucie musiken i blodet.

- Musiken fanns överallt runt omkring mig när jag växte upp. När jag var fem år började jag spela blockflöjt och kände att det var min grej, mitt sätt att uttrycka mig.

500 olika fingersättningar

I Sverige är blockflöjten betraktat som ett nybörjarinstrument som man börjar med för att sedan gå vidare till andra instrument.

- Jag vet, säger Lucie, men man spelar inte bara barnmusik på blockflöjt, som många tycks tro. Instrumentet är överraskande variationsrikt och faktiskt undervärderat.

- Det finns 20 olika typer av blockflöjter och över 500 olika fingersättningar. Eftersom blockflöjten har öppna hål, kan man stänga dem helt eller delvis, och på så sätt få fram en mängd olika effekter. Möjligheterna att uttrycka detaljer och valörer är i det närmaste oändliga, berättar hon entusiastiskt. Framförallt förknippas blockflöjten med barockmusik. Bach, Vivaldi och Telemann skrev orkestermusik för instrumentet. Men med

tiden blev orkestrarna större och större, och den lilla blockflöjten hade svårt att göra sig hörd. Det ledde till att andra typer av flöjter tog över och blockflöjten blev lite bortglömd.

- Men nu upplever jag att blockflöjten fått något av en renässans. Det skrivs en hel del ny musik för instrumentet, säger Lucie Horsch.

Mystiken vid Ospedale della Pietà

- Vad som alltid har fascinerat mig när det gäller Vivaldis flöjtkonserter, är att han skrev dem när han var lärare vid Ospedale della Pietà, ett kloster, barnhem och en musikskola i Venedig, där föräldralösa flickor kunde få gratis musikundervisning, berättar Lucie. Bland dessa flickor måste det ha funnits åtminstone en mycket begåvad blockflöjtist, som fick Vivaldi att skriva sina extremt virtuosa flöjtkonserter.

- Konserterna på Ospedale blev berömda, det har många vittnat om. De omgavs av en mystisk atmosfär, eftersom de kvinnliga musikerna var tvungna att spela bakom ett staket, dolda från publikens ögon.

Växlar mellan fem olika typer av blockflöjter

- Whistles and Whispers from Uluru från 2007, är ett modernt stämningsfullt verk med inslag av elektronik. Jag kommer under stycket att växla mellan fem olika typer av blockflöjter, från sopran till alt. Det är lite av en utmaning, men kul! Sammantaget tycker jag att programmet i Uppsala visar upp blockflöjtens stora spännvidd och mångsidighet.

Jörgen Runeby

*Hela intervjun finns att läsa på:
www.musikiuppland.se*

Konsertkarusellen

Oavsett var du bor i Uppsala län, ska du ha möjlighet att lyssna på levande musik av hög kvalitet. Det är tanken med Konsertkarusellen, ett turnéprogram som arrangeras i samarbete med kommunerna i länet. Kommande turnéer i höst:

Älskade stråkkvintetter! Uppsala Kammarsolister

Foto: Jeanette Hägglund

Brahms Stråkkvintett nr 2 Britten Fantasi för stråkkvintett

Turné i länet

- 7/10 Älvkarleby kyrka
- 8/10 Bälinge kyrka
- 9/10 Österbybruks kyrka
- 10/10 Magdalenakyrkan, Bålsta
- 12/10 Harbo Missionskyrka
- 14/10 Tingshuset, Enköping
- 15/10 Lagga kyrka
- 16/10 Lövestabruks kyrka

Finlandia Linnékvintetten

En hyllning till den finska musikkatten.

Turné i länet

- 28/10 Kulturhuset Möbeln, Tierp
- 29/10 Gredelbykyrkan, Knivsta
- 30/10 Ordenshuset, Skutskär
- 31/10 Källör, Östhammar

Foto: Stewen Quigley

Lisa Lystam Family Band

Foto: Jon Alexandersson

Turné i länet

- 10/11 Blå Wingen
- 11/11 Ordenshuset, Skutskär
- 12/11 Kulturhuset Möbeln, Tierp
- 13/11 Källör, Östhammar
- 15/11 Enåkers bygdegård
- 16/11 Friddegårdsteatern, Bålsta
- 17/11 Lötgården, Grillby
- 18/11 Knutbygården

Musik i Upplands konserter i Uppsala Konsert & Kongress

Söndag 10 oktober kl 16.00 Sal B

A tribute to Canadian Brass

Linnékvintetten hyllar den världskända brassensemblen Canadian Brass med musik av bland andra Bach, Mozart, Bernstein och Lennon/McCartney

Torsdag 21 oktober kl 19.00 Stora salen

Beethovens violinkonsert

Uppsala Kammarorkester

Eivind Aadland, dirigent. Tobias Feldmann, violin

Beethoven: Violinkonsert, Grieg: Symfoni

Lördag 30 oktober kl 16.00 Restaurangen

Carte Blanche

Trio X och hemliga gäster

Arrangeras av Musik i Uppland, UKK och Musikens hus vänner

Söndag 31 oktober kl 16.00 Sal B

Från Mozart till Auerbach

Uppsala Kammarorkester

Mozart: Stråkkvintett nr 3, Webern: Langsamer Satz,

Auerbach: Stråkkvartett nr 3, *Cetera Desunt*

Torsdag 18 november kl 19.00 Stora salen

Schumanns pianokonsert

Uppsala Kammarorkester

Rebecca Miller, dirigent. Danny Driver, piano

Montgomery: Starburst

Schumann: Pianokonsert a-moll

Brahms: Symfoni nr 1

Läs mer på: www.musikiuppland.se

Musik i Uppland samarbetar med Vi-skogen

Utöver en blomma, som tack till våra artisters medverkan planterar

Musik i Uppland träd i Vi-Skogen som en gåva till vår gemensamma jord.

Musik i Uppland, Box 3106, 750 03 Uppsala, tel. 018-17 19 20, info@musikiuppland.se

Länsmusikchef: Peter Waldemarsson 018-17 19 33

Orkesterchef: Mona Gunnarsson 018-17 19 36, mona.gunnarsson@musikiuppland.se

Följ Uppsala Kammarorkester på facebook!
www.facebook.com/uppsalakammarorkester

Se Musik i Upplands aktiviteter också via facebook, twitter och youtube.
www.musikiuppland.se

**MU
SIK**
I UPPLAND